

„Rodiče se zkušeností opakovaného odebrání dítěte z péče“

Šárka Dršková, Ondřej Výborný, Gabriela Šťastová, Pavel Houška
14.12.2018 Praha

Systemový projekt MPSV

Systemový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ

Východiska

- Oddělení dítěte od rodičů je jedním z nejzávažnějších zásahů do rodinného života. Má zásadní dopady jak na dítě, tak na jeho rodiče.
- Rodič stále nějakým způsobem působí na své dítě a ovlivňuje jeho život, a to i v případě, že není se svým dítětem fyzicky v kontaktu. Při práci s dítětem se tedy nelze vyhnout tématu rodiče.
- V rodinách, kde došlo k oddělení dítěte od rodičů z důvodu ohrožení dítěte vždy má práci koordinovat pracovník OSPOD.
- Rodiny, kde k oddělení dětí od rodičů dochází většinou čelí několika potížím současně (závislosti, nedostatečné rodičovské kompetence, vlastní traumata rodičů z dětství...), je proto třeba řešit jejich situaci komplexně.

Klíčové pojmy

Jedná se o definice pro tento konkrétní text!

- Rodiče se zkušeností opakovaného odebrání dítěte z péče
 - Dítě odebráno nedobrovolně
 - Situace se opakuje u více dětí, nebo je jedno dítě odebráno vícekrát
- Transgenerační přenos
 - Transgeneračním přenosem je v tomto textu rozuměno, že je negativní osobní zkušenost přenášena z generace na další generaci

Principy práce s rodinou

Dvě základní úrovně inovativního přístupu:

- Nutnost koordinovat práci s rodičem pracovníkem OSPOD, neboť rodič je pro dítě natolik důležitou osobou, že se jeho vlivu na život dítěte (přímému i nepřímému) se nedá vyhnout.
- Principy práce služby či programu navazujícího na intervenci pracovníka OSPOD. Cílem práce s rodičem bude obecně stabilizace situace (v celostním smyslu, tedy jak situace ekonomické či sociální, tak psychické nebo na úrovni chování, případně rodičovských kompetencí).

Pracovník OSPOD

Nutnost koordinovat práci s rodičem pracovníkem OSPOD, neboť rodič je pro dítě natolik důležitou osobou, že se jeho vlivu na život dítěte (přímému i nepřímému) nedá vyhnout.

- Důležitá je sebereflexe pracovníků OSPOD (práce s přenosem, stereotypizací) – předcházení stigmatizace rodičů
- Vědomí pracovníka, že situace rodiny má tak komplexní příčiny, že je nemůže řešit sám
- Primárně vnímání rodiče jako klíče k řešení situace rodiny, ne jako problému, který je potřeba oddělit od dítěte

Návazná práce s rodinou

Principy práce služby či programu navazujícího na intervenci pracovníka OSPOD. Cílem práce s rodičem bude obecně stabilizace situace (v celostním smyslu, tedy jak situace ekonomické či sociální, tak psychické nebo na úrovni chování, případně rodičovských kompetencí).

Multidisciplinarita

- Spolupráce všech zapojených subjektů a zdrojů pomoci
- Spolupráce bude koordinována, či alespoň konzultována s příslušným pracovníkem OSPOD

Průběžné informování všech členů rodiny o současné situaci a o procesu

- Včasné předávání informací o tom, co se děje dítěti i ostatním členům rodiny
- Provádění dětí procesem odebrání i navrácení do rodiny
- Sdílení informací koordinuje pracovník OSPOD

Návazná práce s rodinou

Empowerment členů rodiny (především rodičů) a pozitivní přístup k práci s nimi

- Zmocňování rodiny, podporování rodiny v rozhodování o své rodinné situaci
- Zvyšování a posilování rodičovských kompetencí
- Zlepšování komunikačních dovedností rodiny
- Práce s rodiči má být postavená na identifikaci silných stránek rodičů a funkčních strategií řešení problémů
- Zajišťuje především program či služba spolupracující s OSPOD

Práce s celou rodinou a zohlednění názoru dítěte

- zaměřit se nejen na práci s identifikovaným jedincem, ale zahrnout všechny členy rodiny
- Aktivizovat členy širší rodiny
- Koordinuje pracovník OSPOD, poskytuje zejm. některý z aktérů sítě služeb

Návazná práce s rodinou

Individuální přístup k rodině a zohledňování specifík dané rodiny

- K rodičům je vždy přistupováno s respektem k jejich rodičovské roli
Nepřípustná je zejména stereotypizace rodičů na základě jejich situace (závislost, duševní onemocnění, rizikové chování)
- Spolupráce s rodiči směřuje k vytváření společného plánu překonávání rizik
- Práce s rodiči s komplexními potřebami vyžaduje znalost specifických přístupů, proto pracovník OSPOD spolu s rodičem kontraktuje službu u dalšího aktéra sítě služeb

Práce probíhá na základě dlouhodobého plánu

- Typický plán (IPOD) připravuje pracovník OSPOD
- Pokud vzniká i plán specializované služby s rodičem je potřeba oba plány sladit na podkladu nejlepšího zájmu dítěte

Shrnutí doporučení

- **Služby zaměřené na komplikované rodinné systémy**, které se soustředí na práci s rodinami, kde hrozí opětovné odebrání dětí, anebo k odebrání dětí již došlo
- Služba z počátku terénní formou a posléze formou ambulantních návštěv rodinou Cílem těchto služeb by měla být dlouhodobá a efektivní spolupráce s rodinami

Budování vztahu důvěry

- Pracovníci s rodinou musí **navázat dobrý kontakt a vztah**
- **Prevence odebrání dětí** – spolupráce ještě **předtím, než v nich dojde k odebrání dětí**
- **Vymezení rolí a spolupráce**
- Jasně vymezený **pracovní tým**
- **Stanoveny kompetence** jednotlivých pracovníků
- Koordinační role vždy připadá pracovníkovi OSPOD

Transparentní komunikace a tvorba plánu

- Průběžná informovanost všech členů rodiny
- Vyhotovení **individuálního plánu (IPOD)** s konkrétními a jasnými kroky spolupráce a jeho průběžné vyhodnocování; Součástí je i krizový plán
- Do tvorby IPOD se zapojí všechny zainteresované služby a vytváří ho na podkladě zájmu dítěte (tedy vyhodnocení jeho potřeb)

Děkujeme za pozornost

www.pravonadetstvi.cz

Mgr. Šárka Dršková – martinovska.sarka@seznam.cz

Mgr. Gabriela Šťastová – gabriela.stastova@mpsv.cz

Bc. Pavel Houška – pavel.houska@mpsv.cz